

Ondersteuningsafspraken

Januari 2021
School met de Bijbel 'De Kandelaar'

Inhoud

Inleiding: Ondersteuningsafspraken op 'De Kandelaar'	4
1. Waarnemen en signaleren	6
1. Leerlingdossier	
2. Groepskaart	
3. Toetsen en observatie-instrumenten alle leerlingen	
4. Analyseren toetsgegevens	7
5. Toetsen en observatie-instrumenten individuele leerlingen	8
2. Begrijpen en analyseren	9
1. Groepsbespreking, schoolondersteuningsteambespreking (SOT)	
2. Ouder- en kindgesprekken	
3. Plannen	11
1. Groepsplannen	
2. Individuele handelingsplannen	
3. Ontwikkelingsperspectief	12
4. Realiseren	13
1. Exerne instanties	
5. Remedial teaching	14
1. Doelgroep	
2. Verantwoordelijkheid	
3. Overleg intern begeleider en remedial teacher	
6. Sovatraining	15
1. Doorgaande lijn op groepsniveau	
2. Individuele hulp	
3. Overleg intern begeleider en sovatrainers	
7. Dolfijngroep	16
1. Doelen	

2. Screening en selectie	
3. Verantwoordelijkheid	
4. Bovenschoolse Delfinogroep	
8. Dyslexie	18
1. Vergoede diagnostiek en behandeling	
2. Ouderinformatie bij dyslexieverklaring	
3. Schoolafspraken leerlingen met dyslexieverklaring	
9. Passend onderwijs	19
1. Wat is passend onderwijs?	
2. Waarom werd passend onderwijs ingevoerd?	
3. Hoe werkt passend onderwijs?	
4. Wat verandert er?	
10. Arrangementen	20
1. Arrangementen	
2. Een arrangement bij ons op school	
11. Doorstroom kleutergroepen	21
12. Doublure groep 3-8	22
1. Uitgangspunten	
2. Bepalend voor besluit	
3. Procedure	
4. Uitwerking toetscriteria.	23

Inleiding: Ondersteuningsafspraken op 'De Kandelaar'

In dit document worden alle afspraken die bij ons op school gemaakt zijn op het gebied van leerlingenzorg vermeld.

Met ingang van het schooljaar 2009-2010 is op 'De Kandelaar' een start gemaakt met het invoeren van handelingsgericht werken. Handelingsgericht werken betekent dat er systematisch gewerkt wordt volgens zeven uitgangspunten, waarbij samenhang wordt aangebracht tussen mensen, processen en resultaten. In de periode daarna hebben wij geprobeerd om onze ondersteuningsstructuur steeds meer te baseren op de onderstaande uitgangspunten en hebben.

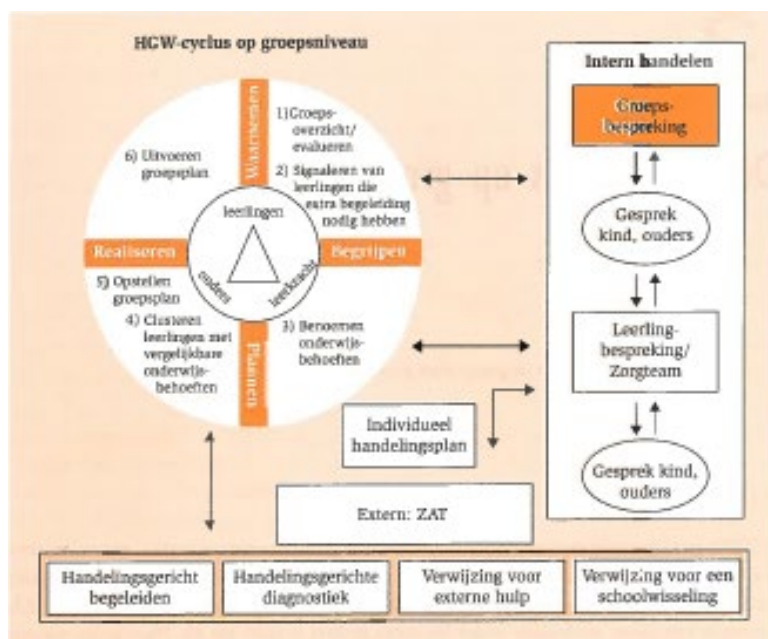
De zeven uitgangspunten van handelingsgericht werken zijn:

1. Het gaat in ons werk om de onderwijsbehoeften van kinderen.
2. Het gaat om de wisselwerking met en de afstemming op het kind (systeemdenken).
3. De leerkracht doet ertoe! In de begeleiding staat de leerkracht met zijn/haar werkconcept en ondersteuningsbehoeften centraal.
4. Positieve factoren en mogelijkheden van kind, leerkracht, ouders, begeleiders zijn van groot belang.
5. We werken vanaf het begin constructief samen met leerlingen en hun ouders.
6. Ons handelen is doelgericht.
7. Onze werkwijze is systematisch, in stappen en transparant.

Inmiddels is het werken volgens HGW-cyclus de normale gang van zaken geworden bij ons op school. Het schooljaar wordt in twee periodes verdeeld waarin deze cyclus steeds doorlopen wordt. Deze cyclus kent vier fasen:

1. Waarnemen en signaleren
2. Begrijpen en analyseren
3. Plannen
4. Realiseren

In een schema ziet dit er als volgt uit:

De ondersteuning zoals die bij ons op school geboden wordt, wordt in de hierna volgende hoofdstukken beschreven vanuit de HGW-cyclus. Op die manier wordt inzichtelijk gemaakt op welke manier we de cyclus in de praktijk brengen en wat dit betekent voor onze zorgstructuur. Een deel van de gemaakte afspraken heeft betrekking op een onderdeel van de ondersteuning dat niet direct te plaatsen is binnen de HGW-cyclus. Deze afspraken worden vermeld in de daarop volgende hoofdstukken.

1. Waarnemen en signaleren

De HGW-cyclus streeft een preventieve aanpak na. De leerkracht moet zoveel mogelijk proactief handelen. Het is dan noodzakelijk dat problemen vroegtijdig worden gesignaleerd. In de fase van het waarnemen worden de leerlinggegevens zo compleet mogelijk verzameld en wordt bekeken welke leerlingen extra begeleiding nodig hebben.

1.1 Leerlingdossier

Het leerlingdossier bestond vroeger uit een verzameling van ordners waarin per groep en per leerling belangrijke informatie verzameld werd. In de loop der jaren zijn deze dossiers meer en meer gedigitaliseerd en worden deze zoveel mogelijk opgeslagen in SharePoint en ParnasSys. Papier dossiers hebben we eigenlijk niet meer.

1.2 Groepskaart

Op de groepskaart in ParnasSys wordt middels notities zoveel mogelijk relevante informatie over de leerling verzameld. Deze gegevens worden op zes manieren verzameld:

1. Het afnemen en analyseren van toetsen
2. Het observeren van leerlingen
3. In gesprek gaan met leerlingen
4. In gesprek gaan met ouders
5. Informatie uit de overdracht met de vorige leerkracht
6. Informatie van externen

Gegevens als stimulerende en belemmerende factoren, onderwijsbehoeften, enz. worden als notitie op de groepskaart vermeld. De groepskaart wordt vlak voor de zomervakantie voor de laatste keer bijgewerkt, zodat deze ook gebruikt kan worden voor de groepsoverdracht. Aan het einde van de zomervakantie vindt vervolgens de mondelinge overdracht van de leerlingen plaats.

1.3 Toetsen en observatie-instrumenten alle leerlingen

Naast de spontane signalering door de leerkracht tijdens het werken in de groep maken we bij ons op school gebruik van een aantal signaleringsinstrumenten. Deze instrumenten maken het mogelijk om een antwoord te vinden op onderstaande vragen:

- Welke leerlingen hebben voldoende en welk onvoldoende geprofiteerd van het aanbod uit de afgelopen periode?
- Welke kinderen zullen vermoedelijk te weinig gaan profiteren van het basisaanbod en hebben dus iets extra's of anders nodig om de gestelde doelen te kunnen bereiken?
- Voor welke leerlingen zijn de doelen te hoog of te laag?
- Welke leerlingen hebben gerichte begeleiding nodig om zich vaardigheden eigen te maken op het gebied van de werkhouding en sociaal-emotionele ontwikkeling?

Op de groepskaart en in het groepsplan kan vervolgens genoteerd worden welke doelen voor deze leerlingen gesteld kunnen worden.

- Groep 1/2 → Bij kinderen die voor het eerst bij ons op school komen, gaat de leerkracht op intakegesprek. Tijdens dit gesprek wordt gebruik gemaakt van een intakeformulier. Voor kinderen die voordat ze op school kwamen een kinderdagverblijf of peuteropvang bezocht hebben, ontvangen wij een overdrachtsformulier. De leerkrachten maken vervolgens gebruik van de 'Leerlijnen jonge kind' uit ParnasSys. De leerkrachten hebben overzichten waarin zichtbaar wordt uit welke doelen de leerlijn bestaat en waar ze aan moeten werken met de groep. In het computersysteem geven ze aan in welke mate de leerlingen deze doelen beheersen. De leerkracht kan zo het leerstofaanbod afstemmen op de leerlijnen en op wat de groep nodig heeft. Ook wordt op tijd zichtbaar welke kinderen iets extra's nodig hebben. Om de sociaal-emotionele ontwikkeling van onze leerlingen in kaart te brengen wordt

gebruik gemaakt van het onderdeel 'sociaal-emotionele ontwikkeling' binnen de leerlijnen jonge kind in ParnasSys. Voor de instroomleerlingen wordt dit pas later in het schooljaar ingevuld om hen eerst de tijd te geven te wennen en om hen goed in beeld te krijgen.

- Groep 3 → Naast de methodegebonden toetsen maken de leerkrachten gebruik van de herfstsignalering, Cito DMT en AVI, Cito Begrijpend lezen, Cito Spelling en Cito Rekenen. Om de sociaal-emotionele ontwikkeling van onze leerlingen in kaart te brengen wordt gebruik gemaakt van Cito Leerling in Beeld.
- Groep 4 t/m 8 → Naast de methodegebonden toetsen – momenteel alleen nog maar van STAAL, maakt de leerkracht gebruik van de toetsen Cito DMT en AVI, Cito Begrijpend Lezen, Cito Spelling en Cito Rekenen. In groep 7 en 8 wordt bij Cito Spelling ook het onderdeel Werkwoordspelling afgenomen. Om de sociaal-emotionele ontwikkeling van onze leerlingen in kaart te brengen wordt gebruik gemaakt van Cito Leerling in Beeld.

Het moment waarop bovengenoemde toetsen worden afgenomen, is vastgesteld in de toetskalender die voor elk schooljaar door de intern begeleider wordt opgesteld.

Bij de afname van de Citotoetsen volgt de leerkracht de afname-instructies uit de handleiding. Bij ons op school hebben we een aantal aanvullende afspraken gemaakt:

- Bij Cito Rekenen mogen kinderen altijd kladpapier gebruiken. In de lessen stimuleren we de kinderen om niet teveel uit het hoofd te rekenen en we vinden dat ze dat bij een toets dan ook niet moeten doen. Bij de afname van Cito Rekenen M3 mag om diezelfde reden gebruik gemaakt worden van het rekenrek.
- Kinderen die een tafelkaart gebruiken, mogen die bij de afname van Cito Rekenen ook gebruiken. Daarvan wordt een notitie in ParnasSys en in het groepsplan gezet. Het inzetten van bijzondere andere hulpmiddelen wordt van tevoren overlegd met de intern begeleider.

1.4 Analyseren toetsgegevens

Na elke afname van toetsen neemt de intern begeleider de resultaten door. Deze bekijkt welke leerlingen beneden of juist bovengemiddeld scoren en maakt trendanalyses en dwarsdoorsnedes. Met de leerkrachten wordt besproken voor welke leerlingen een nadere analyse of diagnosticering noodzakelijk is en welke extra maatregelen eventueel genomen moeten worden. Deze worden verwerkt in de groepsplannen.

De schoolresultaten worden ook besproken tijdens het overleg directie-IB. Met elkaar bekijken we wat ons opvalt, wat mogelijke oorzaken zouden kunnen zijn van bepaalde resultaten en welke acties er gepland moeten worden.

De analyse van de toetsresultaten wordt vastgelegd in het document 'Halfjaarlijkse evaluatie van de effecten van de zorg'.

1.5 Toetsen en observatie-instrumenten individuele leerlingen

Na het afnemen van bovengenoemde toetsen bekijken de leerkracht en de intern begeleider de resultaten. Voor sommige leerlingen is het noodzakelijk dat deze resultaten nader geanalyseerd worden en in een aantal gevallen is aanvullend onderzoek nodig. In de orthotheek is een aantal aanvullende toetsen aanwezig. Deze toetsen kunnen in overleg met de intern begeleider worden afgenomen door de leerkracht, remedial teacher of intern begeleider. Het gaat dan bijvoorbeeld om de volgende toetsen en signaleringsinstrumenten:

Lezen:

- Toetsen van Struiksma en Van der Leij
- AVI
- Een-minuut-test
- Klepel
- Diagnostische test uit de DMT-oefenmap

Spelling:

- PI-dictee
- Spellingtest voor de basisschool

Rekenen:

- Tempotoets rekenen
- BOSOS Klein rekenonderzoek
- DLE-test rekenen
- Bareka Profieltoets Rekenen
- UGT

Woordenschat:

- TAK

Tenslotte kunnen leerkrachten de intern begeleider vragen om een leerling in de groep te komen observeren.

2 Begrijpen en analyseren

In deze fase van de HGW-cyclus gaat het om het benoemen van onderwijsbehoeften van elke leerling en het opstellen van doelen voor de hele groep. Dit zorgt ervoor dat er geen leerlingen over het hoofd gezien worden. Deze onderwijsbehoeften en doelen worden ook op de groepskaart genoteerd. De leerkracht probeert van iedere leerling te bedenken hoe deze het beste leert om daar vervolgens rekening mee te houden in dit lessen. Dat kan betrekking hebben op:

- de instructie die de leerkracht geeft,
- de opdrachten, taken, activiteiten of materialen die de leerkracht aanbiedt,
- een leeromgeving of werkvorm die de leerling nodig heeft,
- groepsgenoten,
- leerkrachtgedrag,
- de thuissituatie.

2.1 Groepsbespreking, schoolondersteuningsteambespreking (SOT)

Voor sommige leerlingen is het lastig om de onderwijsbehoeften goed in kaart te brengen. Als de toetsgegevens en dergelijke te weinig informatie opleveren, kan de leerkracht de intern begeleider of collega's vragen om mee te denken. Dat kan uiteraard op elk gewenst moment, maar er is ook een aantal vaste besprekingen voor gepland.

Per schooljaar worden er drie momenten gepland waarop groepsbesprekingen plaatsvinden. De intern begeleider neemt tijdens een bespreking van ongeveer een half uur elke groep door met de betreffende leerkracht. In de groepsbespreking wordt onder andere ingegaan op de groepskaart en de groepsplannen die de leerkracht opgesteld heeft.

In november vullen de leerkrachten de vragenlijsten Cito Leerling in Beeld in. Naar aanleiding van het invullen van deze lijsten, vindt er een groepsbespreking met beide gedragspecialisten plaats. Het sociaal-emotioneel functioneren en het gedrag van de groep als geheel, maar ook van individuele kinderen wordt besproken en de gedragspecialisten denken na over eventuele interventies.

Ook worden per schooljaar vijf ondersteuningsteambesprekingen gepland. Tijdens deze ondersteuningsteambespreking zijn een orthopedagoog, een ambulante begeleider generalist van het speciaal basisonderwijs, de intern begeleider en de betreffende leerkracht aanwezig. Sinds het schooljaar 2014-2015 is in het samenwerkingsverband afgesproken dat ook de ouders van de betreffende leerling uitgenodigd worden. In het ondersteuningsteam worden leerlingen besproken voor wie we na uitgebreid toetsen en observeren het gesignaleerde probleem onvoldoende zelf in kaart kunnen brengen of over wie we een specifieke hulpvraag hebben. In een gesprek over deze leerling geven de orthopedagoog en ambulante begeleider handelingsadviezen voor in de groep.

2.2 Ouder- en kindgesprekken

Om een goed beeld van een kind te krijgen is het ook nodig om met het kind zelf in gesprek te gaan. Kinderen weten vaak heel goed van zichzelf waar hun zwakke en sterke kanten liggen, waar ze behoefte aan hebben, enz. Ook ouders kunnen een rol spelen in het begrijpen van het kind. Zij kennen hun kind tenslotte het best en kunnen voor ons waardevolle informatie geven.

Afgesproken is om regelmatig gesprekken met kinderen te voeren. Contacten met ouders kunnen uiteraard gedurende het hele schooljaar plaatsvinden, maar er is ook een aantal momenten specifiek voor gepland:

- Startgesprekken in september/oktober voor de leerlingen vanaf groep 4.
- Ontmoetingsavonden aan het begin van het schooljaar.
- Tienminutengesprekken in februari

- Contactweken die steeds in de periode voor het maken van het nieuwe groepsplan zijn gepland.

Afgesproken is om belangrijke informatie van daaruit op te slaan in het leerlingdossier/ParnasSys.

3 Plannen

In fase 3 van de HGW-cyclus worden leerlingen met vergelijkbare onderwijsbehoeften geclusterd en wordt vervolgens een groepsplan opgesteld.

3.1 Groepsplannen

Vanaf het moment dat we als team het werken met groepsplannen goed onder de knie kregen, hebben we het werken met individuele handelingsplannen voor alle kinderen met onvoldoende toetsscores grotendeels vervangen door het werken met deze groepsplannen per vakgebied. Afgesproken is dat we groepsplannen opstellen voor rekenen, technisch en begrijpend lezen en spelling. In het groepsplan wordt in de eerste plaats beschreven wat het basisaanbod voor de groep als geheel zal worden. Daarnaast worden subgroepjes gevormd van leerlingen die extra 'drijfvermogen' nodig hebben of die juist extra uitdaging moeten krijgen. De groepsplannen worden opgeslagen op het computernetwerk van school en worden besproken tijdens de groepsbespreking met de intern begeleider. De praktische uitwerking van de groepsplannen is de weekplanning. Momenteel hanteren de meeste leerkrachten in de bovenbouw een weekplanning in Excel die de leerlingen ook allemaal zelf digitaal toegestuurd krijgen en aan het einde van de week inleveren. Wellicht kan aan dit document in het leerkrachtgedeelte ruimte toegevoegd worden voor het noteren van opmerkingen over de vorderingen van de leerlingen, zodat de gegevens over hun ontwikkeling bewaard blijven en gebruikt kunnen worden bij het evalueren van het groepsplan.

Omdat de groepsplannen de individuele handelingsplannen grotendeels vervangen, is het van belang dat vooral voor de kinderen die naast het basisaanbod iets extra's nodig hebben, goed wordt omschreven wat dat extra aanbod precies inhoudt. Krijgen deze leerlingen andere instructie, andere leeractiviteiten, andere opdrachten, meer leertijd, met welke frequentie, enz.? Als van een leerling bijvoorbeeld het vermoeden bestaat dat deze dyslectisch is, moet uit het groepsplan voldoende duidelijk voren komen wat er met deze leerling gebeurd is om de lees- en spellingsproblemen aan te pakken.

Vanaf begin 2021 wordt er gewerkt met een ander format voor het groepsplan.

In de groepen 1 en 2 wordt in plaats van een groepsplan een themaplan opgesteld voor de periodes waarin er aan een thema gewerkt wordt. Deze plannen worden onder andere gebaseerd op de informatie die de leerkrachten krijgen vanuit de leerlijnen jonge kind in ParnasSys.

3.2 Individuele handelingsplannen

Voor de meeste leerlingen die onvoldoende toetsresultaten hebben of juist een grote voorsprong hebben, is het voldoende om de doelen en extra aanpassingen te omschrijven in het groepsplan. Er zijn echter ook leerlingen die een zeer grote achterstand blijken te hebben, die een leer- of gedragsstoornis hebben, enz. en voor wie het nodig is om naast de groepsdoelen eigen doelen te formuleren. Deze worden dan in een individueel handelingsplan beschreven. We gebruiken hiervoor formulier dat we ook voor het gebruik van de groepsplannen hanteerden. De leerkrachten zijn zelf verantwoordelijk voor het opstellen van het handelingsplan, maar kunnen hierbij de hulp inschakelen van de intern begeleider of remedial teacher. In het handelingsplan wordt een nauwkeurige beschrijving van het probleem gegeven en er worden concrete doelen geformuleerd. Handelingsplannen worden opgeslagen in het digitale leerlingdossier. Als de leerkracht een handelingsplan heeft opgesteld, geeft deze dit door aan de intern begeleider. Ook worden altijd de ouders op de hoogte gesteld en eventueel uitgenodigd voor een gesprek. Een handelingsplan wordt na een aantal weken geëvalueerd en eventueel bijgesteld.

3.3 Ontwikkelingsperspectief

Als een leerling op een bepaald moment niet meer mee kan komen, zal de leerling de methode niet meer met de groep mee kunnen volgen. Als daardoor voor een leerling de doelen van groep 8 niet meer aan bod komen, wordt een ontwikkelingsperspectief (OPP) opgesteld. De keuze hiervoor moet goed onderbouwd worden en kan gelden voor één of meerdere vakgebieden. Het ontwikkelingsperspectief wordt in overleg met de leerkracht en ouders door de intern begeleider en orthopedagoog en/of ambulante begeleider opgesteld. Het OPP moet realistisch en onderbouwd zijn en een beeld geven van:

- De capaciteiten van het kind
- De kindkenmerken
- Stimulerende en belemmerende factoren
- De sociaal-emotionele context
- De thuissituatie
- De schoolcontext (groeps grootte e.d.)

Het is de bedoeling dat een inschatting gemaakt wordt van waar het kind ongeveer uit kan komen. Er worden einddoelen gesteld en er wordt gekeken wat het leerrendement is.

Vervolgens wordt een beschrijving gegeven van de huidige situatie waarin het kind zich bevindt en waar we over een jaar willen zijn met deze leerling. Niet alleen de doelen, maar ook wat het aanbod zal zijn, wordt omschreven. Wat wordt uit het reguliere programma weggelaten en wat wordt extra aangeboden? Het OPP wordt vervolgens elk half jaar geëvalueerd en eventueel bijgesteld. We hanteren hiervoor de module OPP in ParnasSys.

4 Realiseren

In deze fase is het de bedoeling zoveel mogelijk passend onderwijs te realiseren. Met de groepskaart en het groepsplan als werkdocument maakt de leerkracht vervolgens zijn of haar weekplanning.

Het succes van het groepsplan hangt voor een groot deel af van een goede voorbereiding, organisatie en een goed klassenmanagement.

Tijdens de uitvoering van het groepsplan observeert de leerkracht hoe de leerlingen bezig zijn, wordt hun werk geanalyseerd, worden gesprekken gevoerd met de kinderen en worden er toetsen afgenomen. De observaties en waarnemingen van de leerkrachten gedurende een periode waarin er met een groepsplan gewerkt wordt, kunnen later gebruikt worden bij de evaluatie en het opstellen van het volgende groepsplan.

4.1 Externe instanties

Soms is het nodig dat er om de doelen te bereiken specialistische hulp nodig is. In dat geval kunnen we een beroep doen op een aantal externe instanties. Deze kunnen ons helpen bij het inzetten van de juiste hulp(middelen), het verbeteren van spraak- en taalproblemen, het verbeteren van motorische problemen, enz. Met de volgende instanties hebben we goede contacten:

- Samenwerkingsverband Driegang
- Logopediste Anna Schuddeboom
- Ceasar in Beweging
- Sociaal Team Vijfheerenlanden
- Jeugdverpleegkundige en jeugdarts GGD Utrecht

Bovengenoemde instanties kunnen ook al eerder in de cyclus ingezet worden. Bijvoorbeeld in de fase van het in kaart brengen van de onderwijsbehoeften.

5 Remedial teaching

5.1 Doelgroep

In een aantal gevallen blijkt de leerkracht onvoldoende in staat te zijn om binnen de eigen groep aan de onderwijsbehoeften van een leerling tegemoet te komen. Het kan zijn dat de leerling behoefte heeft aan individuele hulp, meer intensieve hulp of gebaat is bij een specifieke aanpak die de leerkracht op dat moment niet kan bieden. In dat geval kan de leerkracht de leerling aanmelden voor remedial teaching. De remedial teacher is opgeleid om extra hulp te kunnen bieden aan leerlingen die specifieke hulp nodig hebben. Sinds het schooljaar 2020-2021 worden ook onderwijsassistenten ingezet voor deze extra hulp. Zij worden aangestuurd door de remedial teacher.

De intern begeleider kijkt samen met de remedial teacher welke leerlingen voor plaatsing in aanmerking komen.

5.2 Verantwoordelijkheid

Als een leerling geplaatst wordt en er wordt gewerkt aan individuele doelen bedenken de leerkracht en remedial teacher samen wat de leerling nodig heeft, aan welke doelen er gewerkt zal worden en op welke manier dat zal gebeuren. Als er sprake is van extra ondersteuning door de rt'er om de reguliere groepsdoelen te behalen, wordt dit vermeld in het groepsplan. Als er afgeweken wordt van de groepsdoelen wordt er een individueel handelingsplan opgesteld. De leerkracht stelt ouders hiervan op de hoogte. Leerkrachten blijven ten alle tijden zelf verantwoordelijk voor de ontwikkeling van de leerling.

5.3 Overleg intern begeleider en remedial teacher

De remedial teacher en intern begeleider hebben vijf à zes keer per schooljaar overleg. Tijdens dit overleg wordt bekeken welke leerlingen in aanmerking komen voor remedial teaching, hoe het gaat met de leerlingen die al remedial teaching krijgen en er worden inhoudelijke zaken op het gebied van de zorg voor de leerlingen besproken.

6 Sovatraining

6.1 Doorgaande lijn op groepsniveau

De sociaal-emotionele ontwikkeling van onze leerlingen wordt gevolgd aan de hand van de module Zien! in ParnasSys. Twee leerkrachten zijn opgeleid tot gedragsspecialist om eventuele problemen te voorkomen of aan te pakken. In eerste instantie zijn deze leerkrachten gestart met het geven van sovatraining met kleine groepjes leerlingen die problemen hadden, maar in de afgelopen schooljaren hebben zij langzamerhand een doorgaande lijn door de basisschool opgezet die vooral preventief bedoeld is. Deze lijn ziet er als volgt uit:

Groep 1/2: Werken met het programma Tim en Toos

Groep 3: Werken vanuit thema's

Groep 4: Werken vanuit thema's

Groep 5: Werken vanuit thema's ter voorbereiding op de Kanjertraining in groep 6 (in geval van een combinatiegroep doet groep 5 mee met deze Kanjertraining)

Groep 6: Kanjertraining

Groep 7: Trainen sociale vaardigheden aan de hand van onderdelen uit de Kanjertraining, Rots & Water, enz.

Groep 8: Trainen sociale vaardigheden aan de hand van onderdelen uit de Kanjertraining, Rots en Water, enz. en training ter voorbereiding op het voortgezet onderwijs

In de loop der jaren is het programma dat de gedragsspecialisten aanbieden in alle groepen steeds meer afgestemd op de hulpvraag van de leerkrachten en beschikken zij door diverse cursussen en nascholing over een zeer breed pakket aan methodes, werkwijzen, materialen, enz. om aan deze hulpvraag tegemoet te komen. De gedragsspecialisten zijn contextueel leerlingbegeleider. Dat houdt in dat zij werken vanuit de driehoek ouders – school – kind.

De sovatrainers hebben de leerkrachten verdeeld en elke leerkracht is gekoppeld aan één van de trainers. Deze voert regelmatig gesprekken met de leerkrachten om zo zicht te houden op de sociaal-emotionele ontwikkeling en het gedrag van de kinderen. Zij ondersteunen de leerkrachten bij het werken aan een positieve groepsvorming.

6.2 Individuele hulp

Na het invullen van Cito Leerling in Beeld vindt er altijd een groepsbespreking met één van de sovatrainers plaats. Als blijkt dat een leerling specifieke hulp nodig heeft, kan de leerkracht deze leerling aanmelden voor sovatraining of individuele gesprekken. In overleg met de sovatrainers wordt bekeken welke leerlingen in aanmerking komen voor de trainingen in kleine groepjes. Er vindt vrijwel altijd ook een gesprek met de ouders plaats. Zij kennen hun kind het beste, weten hoe het kind zich thuis gedraagt en kunnen meedenken over wat passend is. De leerkrachten blijven verantwoordelijk voor de leerling.

Het aanmelden kan ook vanuit de ouders of vanuit de leerling zelf.

Naast de sovatraining in kleine groepjes, worden ook individuele leerlingen door begeleid.

6.3 Overleg intern begeleider en sovatrainers

Vijf à zes keer per jaar vindt er overleg tussen de intern begeleider en de sovatrainer(s) plaats. Met ingang van het schooljaar 2020-2021 wordt er gewerkt met een managementteam (MT) waar ook de gedragsspecialisten deel van uitmaken. In het overleg van het MT brengen de sovatrainers de rest van het MT op de hoogte van hun werkzaamheden.

7 Dolfijngroep

In het schooljaar 2009-2010 is een start gemaakt met een plusgroep (Dolfijngroep) op alle basisscholen van onze vereniging. Dit kwam voort uit het streven van het bestuur naar kwalitatief hoogwaardig onderwijs voor *alle* kinderen.

Bij ons op school werd er al het een en ander gedaan met kinderen die meer dan gemiddeld presteerden en was er al enige tijd een protocol Hoogbegaafdheid, maar door de komst van de Dolfijngroep is de aandacht voor meer begaafde leerlingen uitgebreid en wordt er een structurele doorgaande lijn geboden.

7.1 Doelen

Het bestuur heeft zich de volgende doelen gesteld met betrekking tot de Dolfijngroep:

- Het aanbieden van passend *onderwijs* aan die kinderen die meer dan gemiddeld begaafd zijn.
- Het verbeteren van de Cito-resultaten van die kinderen die meer dan gemiddeld begaafd zijn.
- Het verhogen van het sociaal-emotioneel welbevinden van die kinderen die meer dan gemiddeld begaafd zijn.

Alle leerkrachten zijn tenminste basisbekwaam op het gebied van het omgaan met kinderen die meer dan gemiddeld intelligent of begaafd zijn. Er worden regelmatig trainingsmomenten georganiseerd om deze bekwaamheid op peil te houden.

7.2 Screening en selectie

Twee keer per jaar wordt bekeken welke kinderen in aanmerking komen voor de Dolfijngroep.

Kinderen die aan onderstaande criteria voldoen worden zonder verdere screening geplaatst.

- Groep 3: Bij AVI M5 en I+ voor Cito DMT en Cito Rekenen.
- Groep 4: minimaal 2x I+ en 1 I- score voor Cito Rekenen, Cito Spelling en Cito DMT en dat twee keer achterelkaar. (E3 en M4)
- Groep 5 t/m 8: minimaal 2x I+ en 1x I voor Cito Begrijpend lezen, Cito Spelling en Cito Rekenen en dat drie keer achter elkaar.

De leerkrachten krijgen van de intern begeleider een lijstje met leerlingen die volgens de criteria in aanmerking komen voor de Dolfijngroep. Kinderen die niet aan de criteria voldoen, maar mogelijk onderpresteren worden gescreend met behulp van het screeningsinstrument SurPlus. Op aangeven van de leerkracht gebeurt dat door middel van digitale vragenlijsten van Onderwijs Advies. Die worden ingevuld door de leerkracht, de ouders en vanaf groep 5 ook door het kind zelf. Naar aanleiding van de uitslag hiervan wordt besproken of het kind wel of niet in naar de Dolfijngroep gaat. Afsproken is dat bij kinderen die op basis van de screening geplaatst worden wel een duidelijke groei moeten laten zien. Als dat niet het geval is, worden deze kinderen weer uit de Dolfijngroep gehaald. Zie ook het protocol Dolfijngroep.

7.3 Verantwoordelijkheid

Net als bij remedial teaching blijft een leerling die de Dolfijngroep bezoekt de verantwoordelijkheid van de eigen leerkracht. Deze houdt contact met de plusleerkracht en licht ook de ouders in over plaatsing.

De Dolfijnleerkracht heeft ook minimaal twee keer per schooljaar overleg met de sovatrainers over het sociaal-emotioneel welbevinden van de leerlingen die in de Dolfijngroep zitten.

7.4 Bovenschoolse Delfinogroep

In de praktijk bleek dat voor een kleine groep leerlingen de dolfijngroep nog niet genoeg uitdaging bood. Daarom is er gestart met een bovenschoolse voorziening: de Delfinogroep. Voor de leerlingen die hiervoor in aanmerking komen, wordt er een Talent Ontwikkel Perspectief (T-OPP) opgesteld en zij gaan vervolgens een aantal blokken van zes tot acht weken één dag in de week naar de school in Hei- en Boeicop. Er wordt gewerkt aan het ontwikkelen van vaardigheden die nodig zijn om hoogbegaafde leerlingen zich te laten ontwikkelen tot een bevoegen en verantwoordelijke volwassene, die in staat is om tot uitzonderlijke prestaties te komen en een positieve bijdrage te leveren aan grote (wereld)vraagstukken.

8 Dyslexie

8.4 Vergoede diagnostiek en behandeling

Vanaf 1 januari 2009 viel behandeling van ernstige dyslexie onder het basispakket van de zorgverzekering. Dit werd door de overheid zo bepaald. Dit betekende dat deze behandeling werd vergoed door de zorgverzekeraar. Sinds de transitie van de zorg voor jeugd naar de gemeente, is de gemeente verantwoordelijk voor de vergoeding van de behandeling van ernstige dyslexie. Als ouders aanspraak willen maken op vergoeding van diagnostiek en behandeling bij ernstige dyslexie, moet de intern begeleider vanuit school een leerlingdossier aanleveren waarmee het vermoeden van dyslexie wordt onderbouwd. Dit dossier wordt eerst beoordeeld door een onafhankelijke psychologenpraktijk en mag bij goedkeuring daarna doorgestuurd worden naar een dyslexiebehandelaar.

Als bij een leerling een sterk vermoeden is van dyslexie wordt eerst bekeken of de leerling voldoet aan het criterium van achterstand en van hardnekkigheid waarbinnen diagnostiek en behandeling van dyslexie vergoed wordt. Als dat het geval is, neemt de intern begeleider contact op met de ouders van de leerling en worden deze ingelicht over deze regeling. De intern begeleider zorgt ervoor dat de ouders de benodigde gegevens ontvangen en overlegt met hen welke behandelaar zij in willens schakelen.

8.5 Ouderinformatie bij dyslexieverklaring

Ouders blijken behoefte te hebben aan informatie over wat het inhoudt als hun kind een dyslexieverklaring hebben gekregen. Ze willen graag weten waar deze verklaring recht op geeft, welke hulpmiddelen er verkrijgbaar zijn, enz. Om in deze behoefte te voorzien, heeft de intern begeleider brief opgesteld waarin ouders worden ingelicht over de dyslexieverklaring. Als een leerling een verklaring heeft gekregen, nodigt de intern begeleider de ouders uit om dit document nader toe te lichten en om eventuele vragen te beantwoorden. Op die manier willen we ervoor zorgen dat het hele traject vanaf het moment van vroegtijdige signalering tot het moment waarop een leerling een verklaring heeft zo goed mogelijk begeleid wordt.

8.4 Schoolafspraken leerlingen met dyslexieverklaring

Voor leerlingen met een officiële dyslexieverklaring zijn de volgende maatregelen toegestaan:

- Het geven van extra tijd bij het maken van een toets (maximaal 20% extra bij de normale toetstijd).
- Het gebruikmaken van vergrotingen (van A4 naar A3) van leesteksten en toetsopgaven.
- Het gebruikmaken van audiomogelijkheden of dyslexiesoftware als Read 7 Write, Kurzweil of Sprintplus. Zie voor de mogelijkheden ook www.lexima.nl.
- Spelfouten niet/minder zwaar meetellen. Bij toetsen waarbij de juiste schrijfwijze het te toetsen onderdeel is, worden schrijffouten wel gesignaleerd.
- Gebruik van hulpkaarten of woordenboek.
- Vermindering van de opdrachten (maximaal 20%).
- Schrijfopdrachten maken op een computer met spellingscontrole.

Om leerlingen met dyslexie en hun medeleerlingen meer inzicht te geven in welke problemen zij precies ondervinden bij het lezen en/of schrijven heeft één van de leerkrachten een keer een spreekbeurt gemaakt. Deze kan ook gebruikt worden door andere leerlingen en is te vinden op leerkracht algemeen\lezen\spreekbeurt dyslexie. Ook is er een aflevering van Het Klokhuis die goede informatie geeft voor kinderen.

9 Passend onderwijs

9.1 Wat is Passend onderwijs?

Elk kind heeft recht op goed onderwijs. Ook kinderen die extra ondersteuning nodig hebben. De overheid wil dat zoveel mogelijk kinderen naar een gewone school in de buurt kunnen gaan, want zo hebben ze de beste kansen op een vervolgopleiding en meedoen in de samenleving.

Kinderen die het echt nodig hebben kunnen echter nog steeds naar het speciaal (basis)onderwijs. Per kind wordt bekeken wat de meest passend onderwijsplek is.

Passend onderwijs is dus de manier waarop onderwijs aan leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben wordt georganiseerd. Het gaat om zowel lichte als zware ondersteuning. Bijvoorbeeld extra begeleiding op school, aangepast lesmateriaal, hulpmiddelen of onderwijs op een speciale school. Passend onderwijs is dus geen schooltype; kinderen zitten niet 'op' passend onderwijs. Scholen werken met elkaar samen in samenwerkingsverbanden. De scholen in het samenwerkingsverband maken onderling afspraken over hoe ze ervoor zorgen dat alle leerlingen onderwijs krijgen dat bij hen past. Onze school maakt deel uit van Samenwerkingsverband Driegang.

9.2 Waarom werd Passend onderwijs ingevoerd?

Passend onderwijs vervangt het oude systeem van de leerlinggebonden financiering (rugzakje) en indicatiestelling voor speciaal (basis)onderwijs. Met de invoering van passend onderwijs wil men een aantal problemen oplossen. Een van de problemen was dat steeds meer leerlingen, vooral leerlingen met ernstige gedragsproblemen, verwezen worden naar speciaal (basis)onderwijs. Scholen en ouders vonden de indicatiestelling erg bureaucratisch en het was lastig om ondersteuning op maat te organiseren. Verder waren er in het oude systeem veel kinderen die thuiszaten. Zij waren bijvoorbeeld van school verwijderd vanwege de problemen die ze hebben, of omdat er geen goede begeleiding voor ze was op school. Het doel van passend onderwijs is dat alle leerlingen, dus ook leerlingen die extra ondersteuning in de klas nodig hebben, een passende onderwijsplek krijgen. Uitgangspunt daarbij is: regulier als het kan, speciaal als het moet.

9.3 Hoe werkt Passend onderwijs?

Scholen die samenwerken in een samenwerkingsverband krijgen budget om het onderwijs te regelen voor leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben. Het samenwerkingsverband ontvangt het geld en besluit over de toewijzing van ondersteuning en geld naar de scholen. De samenwerkende scholen maken een plan om ervoor te zorgen dat iedere leerling passend onderwijs krijgt. In het ene samenwerkingsverband zullen scholen dat anders doen dan in het andere samenwerkingsverband. Er zullen dus verschillen zijn tussen regio's in de manier waarop onderwijs aan leerlingen met extra ondersteuning eruit komt te zien. De bedoeling is dat de scholen precies kunnen nagaan wat er nodig is voor hun leerlingen, zodat ze ondersteuning op maat kunnen organiseren. Het ondersteuningsplan van ons samenwerkingsverband Driegang is op school beschikbaar.

9.4 Wat verandert er?

Voor de meeste leerlingen is er door de invoering van passend onderwijs in de dagelijkse praktijk weinig veranderd. Wat is er dan wel veranderd vanaf 1 augustus 2014?

Scholen hebben zorgplicht. Dat betekent dat scholen elk kind een passende onderwijsplek moeten bieden. Of op de school waar het kind wordt aangemeld, eventueel met extra ondersteuning, of op een andere school in het regulier of speciaal (basis)onderwijs. Ouders worden hier uiteraard nauw bij betrokken en scholen werken daarbij samen.

De extra ondersteuning die kinderen nodig hebben wordt niet meer door het Rijk, maar rechtstreeks door de samenwerkende scholen georganiseerd en betaald.

10 Arrangement

10.1 Arrangementen

Voor een aantal van onze leerlingen geldt dat er sprake is van een specifiek probleem in de vorm van een handicap of stoornis. Deze kinderen beschikken meestal over een gemiddelde intelligentie, maar worden in hun leren belemmerd door andere problemen. Als blijkt dat in dat geval de zorg die we als school kunnen bieden niet toereikend is, konden we voorheen overgaan tot het aanvragen van leerlinggebonden financiering. Het toekennen van een 'rugzak' door een indicatiecommissie betekende dat een leerling op het gewone basisonderwijs kan blijven, maar dat er extra financiële middelen zijn om deze leerling extra zorg te kunnen bieden of dat een leerling geplaatst kan worden op het speciaalonderwijs.

Met de invoering van Passend Onderwijs worden er geen rugzakken meer toegekend aan kinderen die gehandicapt of langdurig ziek zijn en aan kinderen die psychische of gedragsproblemen hebben (voorheen cluster 3 en 4). Voor deze leerlingen kan de school een arrangement aanvragen bij het samenwerkingsverband. Voor kinderen met ernstige spraak- en taalproblemen bestaan er nog wel aparte voorzieningen en ook voor slechtziende kinderen is er een aparte regeling (voorheen cluster 2 en 1).

10.2 Een arrangement bij ons op school

Om voor een leerling een arrangement aan te vragen, brengt de school op basis van de ondersteuningsvraag in kaart wat het gewenste ondersteuningsaanbod is in de vorm van de inzet van personele en overige middelen en het daaraan gekoppelde plaatje. In een ontwikkelingsperspectief wordt omschreven wat de onderwijsbehoeften van de leerling zijn, welke doelen er voor hem/haar gesteld worden en hoe daaraan gewerkt wordt. Een onderbouwd verzoek wordt met instemming van het schoolondersteuningsteam ingediend bij de toekenningscommissie van het samenwerkingsverband. Deze beoordeelt het verzoek tot een arrangement en neemt een besluit dat teruggekoppeld wordt aan de school. De school wordt bij de uitvoering van het ontwikkelingsperspectief en het inzetten van het arrangement ondersteund door een ambulante begeleider generalist of specialist vanuit het samenwerkingsverband.

11 Doorstroom kleutergroepen

Voor kinderen die in oktober, november en december geboren zijn (de zogenaamde najaarskinderen) is er de mogelijkheid om de kleutergroepen sneller te doorlopen wanneer hun ontwikkeling dat aangeeft. We laten de keuze voor verkorting afhangen van de doorgaande ontwikkeling van het kind. Als de leerkrachten signaleren dat een leerling eventueel in aanmerking zou kunnen komen voor vervroegde doorstroom, wordt het kind nader bekeken aan de hand van de leerlijnen jonge kind in ParnasSys. Er wordt tevens gebruik gemaakt van het 'beslissingenblad voor kinderen van oktober/november/december in groep 1' en besproken met de intern begeleider. Daarna volgt nog een gesprek met de ouders van de betreffende leerling.

12 Doublure in groep 3-8

12.1 Uitgangspunten

In principe is ieder kind anders en is het lastig om algemene afspraken te maken over zittenblijven of overgaan. Er zijn wel richtinggevende uitgangspunten:

- Als een leerling matig of zwak is in één vakgebied dan kan deze leerling de basisschool over het algemeen zonder zittenblijven doorlopen. Als het gaat om een leerling van groep 3 bij wie het leren lezen moeizaam op gang komt, wordt doublure wel overwogen. De ervaring leert ons dat kinderen die met een achterstand op het gebied van lezen overgaan naar groep 4 in de meeste gevallen de rest van de basisschoolloopbaan problemen blijven houden die zich ook uitbreiden naar andere vakgebieden. Leerlingen van groep 3 gaan in principe niet over naar groep 4 als ze AVI E3 aan het einde van groep 3 niet beheersen. Zie verder ook 12.4 voor de uitwerking van de toetscriteria.
- Blijven zitten in groep 3, 4 of 5 biedt meer mogelijkheden dan zitten blijven in een hogere groep. Er kan nog meer sturing gegeven worden en er kan meer aandacht besteed worden aan de basisvakken rekenen en taal/lezen.
- Als een kind in groep 1 of 2 al is blijven zitten, zijn er verder in de schoolloopbaan niet veel mogelijkheden meer om te blijven zitten. Het verschil in leeftijd ten opzichte van groepsgenootjes wordt in geval van een tweede doublure erg groot. De aansluiting op sociaal-emotioneel gebied wordt daardoor bemoeilijkt.
- Het sociaal-emotioneel functioneren en welbevinden van een leerling blijft in elke situatie een belangrijk aandachtspunt bij het nemen van een beslissing over doubleren!

12.2 Bepalend voor besluit

Om een goed beargumenteerd besluit te kunnen nemen over een doublure zijn de volgende zaken bepalend:

- De prestaties van de leerling (Citoscores, methodegebonden toetsen, rapportcijfers, enz.). Dit zijn objectieve gegevens.
- Sociaal-emotionele factoren
- Perspectief
- Schoolloopbaan tot nu toe
- Thuissituatie
- Medische gegevens / Lichamelijke conditie
- Werkhouding
- Onderzoeksgegevens
- Schoolorganisatie (combinatiegroep, grote of kleine groep, rustige of drukke groep)

12.3 Procedure

De leerkracht signaleert dat de prestaties van een leerling achter blijven bij de gemiddelde leerling. Er wordt met de intern begeleider overleg gevoerd en ouders worden in een vroeg stadium ingelicht over de zorgen die er zijn over deze leerling. De leerkracht geeft hierin ook aan welke extra hulp de leerling al krijgt en steeds wordt bekeken of deze hulp effectief is. Gedurende de hele periode waarin een besluit genomen wordt, worden ouders steeds op de hoogte gehouden en gevraagd om mee te denken.

Als de leerkracht niet alleen zorgen heeft, maar ook een duidelijke hulpvraag, wordt de leerling besproken in het schoolondersteuningsteam. Eventueel kan dan besloten worden om nader onderzoek te doen.

Elk schooljaar is er in mei overleg over leerlingen over wie twijfels zijn over de overgang naar de volgende groep. Aan het eind van dit overleg wordt een definitief besluit genomen.

Kinderen blijven in principe maar één keer zitten in de basisschoolperiode. Als een kind één keer is blijven zitten en vervolgens toch niet in staat blijkt te zijn om het programma van de nieuwe groep te

volgen, wordt bekeken in hoeverre de school tegemoet kan komen aan de specifieke behoeften van het kind of dat het voor verwijzing naar het sbo in aanmerking komt. De leerkrachten van een groep beslissen uiteindelijk samen met de intern begeleider of een kind blijft zitten of niet.

12.4 Uitwerking toetscriteria

We besluiten tot zittenblijven wanneer een leerling op cognitief gebied een duidelijke achterstand vertoont ten opzichte van de groep. We kijken naar de methodegebonden toetsen en de toetsen van het Cito LVS van de onderstaande vakgebieden:

- begrijpend lezen
- technisch lezen
- taal/spelling
- rekenen

Naar aanleiding van de toetsresultaten kan een leerling in een profiel geplaatst worden. Bij het besluit over doublure worden de profielen voldoende, twijfelachtig en onvoldoende gehanteerd. Een onvoldoende profiel kan aanleiding zijn om zittenblijven te overwegen. Hieronder staat per groep aangegeven wat de inhoud van de verschillende profielen is.

Groep 3

Voldoende profiel	Cito niveau I, II of III
	Beheerst AVI E3 of hoger
Twijfelachtig profiel	Cito niveau lage III in combinatie met voor één vakgebied niveau IV of V
	Beheerst AVI E3
Onvoldoende profiel	Voor meer dan één vakgebied Cito niveau IV of V
	Beheerst AVI M3 of lager

Groep 4

Voldoende profiel	Cito niveau I, II of III
	Beheerst AVI E4 of hoger
Twijfelachtig profiel	Cito niveau lage III in combinatie met voor één vakgebied niveau IV of V
	Beheerst AVI E4
Onvoldoende profiel	Voor meer dan één vakgebied Cito niveau IV of V
	Beheerst AVI M4 of lager

Groep 5

Voldoende profiel	Cito niveau I, II of III
	Beheerst AVI E5 of hoger
Twijfelachtig profiel	Cito niveau lage III in combinatie met voor één vakgebied niveau IV of V
	Beheerst AVI E5
Onvoldoende profiel	Voor meer dan één vakgebied Cito niveau IV of V
	Beheerst AVI M5 of lager

Groep 6 t/m 8

Voldoende profiel	Cito niveau I, II of III
Twijfelachtig profiel	Cito niveau lage III in combinatie met voor één vakgebied niveau IV of V
Onvoldoende profiel	Voor meer dan één vakgebied Cito niveau IV of V